

IEVADS

Biroju ēkas Elizabetes iela 2 (turpmāk tekstā *Objekts*), Rīgā, arhitektoniski mākslinieciskās inventarizācijas (AMI) darbi veikti atbilstoši NKMP AMI veikšanas norādījumiem un ieteikumiem, tehnisko un praktisko iespēju robežās, veicot iespējami plašu izziņas procesu.

AMI darbus vadīja diplom. Arhitekta, Mgr. Arch. Līva Garkāje. Darbu veikšanā piedalījās diplom. arhitekta, Dr. Arch. Viktorija Priļenska un sertificēts arhitekts Artūrs Catūrovs (sertif. nr. 1-00094).

Fotofiksāciju veica Līva Garkāje (LG) un Viktorija Priļenska (VP), digitālo apstrādi veica L. Garkāje un V. Priļenska.

AMI dati tika iegūti, veicot fotofiksāciju 8 apmeklējumu laikā 2020. gada oktobrī, novembrī un decembrī. Tika apsekota lielākā daļa iekštelpu (~ 93%), ēkas fasādes un ēkai piegulošā teritorija. Daļa iekštelpu netika apsekota, jo iekļūšana tajās AMI izstrādes laikā nebija iespējama. Tika apzināti un pētīti uz ēku attiecināmi grafiski un rakstiski arhīvu materiāli Rīgas pilsētas būvvaldes un Projektēšanas institūta "Pilsētprojekts" projektu arhīvos. Papildus tika analizēti Rīgas pilsētas plānošanas dokumenti, rakstiska un grafiska informācija par ēku literatūras avotos par Rīgas un tās arhitektūras vēsturi, kā arī informācija par ēkām ar līdzīgu funkciju bijušajā PSRS un tās ietekmes valstīs Eiropā.

Galvenie izmantotie avoti:

1. 2020. g. SIA "Firma L4" izstrādātais ēkas tehniskās apsekošanas atzinums¹ (turpmāk tekstā *TAA*);
2. 2018. g. (?) SIA "Mikrokods" izstrādātais ēkas eksterjera daļu 3D uzmērījums² (turpmāk tekstā *3D uzmērījums*);
3. 2012. g. Valsts Zemes dienesta izstrādātā ēkas kadastrālās uzmērīšanas lieta³ (turpmāk tekstā *kadastrālās uzmērīšanas lieta*);
4. Rīgas pilsētas Būvvaldes arhīvā esošā 20. gs. septiņdesmito gadu ēkas būvdarbu un ekspluatācijā nodošanas dokumentācija⁴.
5. Projektēšanas institūta "Pilsētprojekts" (turpmāk tekstā *Pilsētprojekts*) projektu arhīvā esošie ēkas 20. gs. sešdesmito - septiņdesmito gadu projekta⁵ (turpmāk tekstā *būvprojekts*) un pēc būvniecības 20. gs. septiņdesmitos gados Pilsētprojekta iekšējai lietošanai izstrādātais albums (turpmāk tekstā *albums*) par ēku.

AMI grafiskie materiāli tika izstrādāti, balstoties uz kadastrālās uzmērīšanas lietu un 3d uzmērījumu.

Iegūtie materiāli tika analizēti, lietojot sekojošas metodes:

1. Vēsturisko un esošo grafisko materiālu salīdzinošā analīze;
2. Objekta stilistiskā analīze, salīdzinot PSRS un tās ietekmes zonā bijušajās valstīs Eiropā uzbūvēto Komunistiskās partijas centrālkomiteju ēkas.
3. Ēkas kultūrvēsturiskās nozīmes analīze (vietējas un pasaules nozīmes);
4. Ēkas ārtelpu un iekštelpu kultūrvēsturisko elementu kartēšana;

¹ Šahno, M. *Tehniskās apsekošanas atzinums. Administratīvā ēka Elizabetes ielā 2, Rīgā*. Rīga: SIA "Firma L4", 2020. 129 lpp.

² [tiešsaiste, skatīts 21.12.2020.] [http://realitymodels.northeurope.cloudapp.azure.com/rm/Elizabetes-2\(LKS92\)_3mx/App/index.html#%2F](http://realitymodels.northeurope.cloudapp.azure.com/rm/Elizabetes-2(LKS92)_3mx/App/index.html#%2F)

³ *Ēkas kadastrālās uzmērīšanas lieta*. Valsts Zemes dienests: Rīga, 2012. 36 lpp.

⁴ RPBVA, 20000 l., 257. k.

⁵ IPPPA, Elizabetes iela 2, Rīga

5. Ēkas oriģinālo, autentisko un sekundāro elementu identificēšana un statistiskā analīze, nosakot to īpatsvaru;
6. Nozīmīgāko iekštelpu grupu elementu datu bāze tabulu formātā, kur tika iekļauts gan grafiskais, gan attēlus skaidrojošs rakstiskais materiāls.

Ņemot vērā Objektā izmēru, kā arī to, ka Objektam pirmoreiz veikta arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija, AMI tika analizēti ēkas nozīmīgākās eksterjera un interjera arhitektūras detaļas. AMI ietvaros tika apsektas arī ēkas pagrabstāva un 7. (tehniskā) stāva telpas. Tika konstatēts, ka šīm telpām ir zems īpaši vērtīgu apdares detaļu blīvums. Līdz ar to šīs telpas netika kartētas. Objektā izpēte pierādīja, ka ēka būvēta pēc tam laikam augstākajiem iespējamiem būvniecības standartiem, kas novērojams arī citiem Latvijas PSR nozīmīgiem augsta līmeņa objektiem. Ņemot vērā šo objektu relatīvi neseno būvniecības laiku, lielākajai daļai šāda veida ēku nav veikta arhitektoniski māksliniecisko vērtību izpēte pēc AMI metodes. Līdz ar to secinājumi par vērtīgākajām ēkas detaļām pamatā balstīti individuālā Objektā izpētē. Nākotnē šajā AMI iegūtos izpētes rezultātus nepieciešams salīdzināt ar citu līdzvērtīga līmeņa ēku AMI rezultātiem.

LIETOTĀ TERMINOLOĢIJA UN SAĪSINĀJUMI

Lai izvairītos no pārpratumiem AMI izpratnē, zemāk atrodams lietoto **terminu un apzīmējumu skaidrojums**.

Autentiskuma pakāpes:

Oriģināls (OR) (piem., oriģinālas vērtnes, daļas, apmales u.c.) nozīmē aprakstītā elementa sākotnēju izcelsmi, tas ir, aptuveni vienā laikā ar izpētes objektu.

Autentisks (AU) – šajā kontekstā minētie elementi un priekšmeti nav uzskatāmi par *oriģināliem*, ir atzīti par relatīvi vēlāk izgatavotiem vai iebūvētiem, taču to arhitektoniski – mākslinieciskā, izgatavošanas un kultūrvēsturiskā vērtība atbilst konkrētās ēkas, vietas un apstākļu kontekstam un ir atbilstoši integrēta konkrētajā vietā ēkā.

Sekundārs (SEK) – nevērtīgs uzslāņojums ar zemu arhitektoniski-māksliniecisko un izgatavošanas kvalitāti, kurš ir neatbilstošs tā iebūves vietai vai ēkas kontekstam un reprezentācijas pakāpei.

Apdares elementu un aiļu aizpildījuma saglabātības novērtējums:

Izcila saglabātība – elementam nav nepieciešami būtiski restaurācijas darbi.

Laba saglabātība – elementam atsevišķi nelieli bojājumi.

Viduvēja saglabātība – elementam vairāki lielāki bojājumi.

Neapmierinoša saglabātība – elementam būtiski bojājumi, kuri apdraud drošu tā ekspluatāciju.

Telpu saglabātības novērtējums:

Izcila saglabātība – telpas plānojums, apdares elementi un aiļu aizpildījums ir labi saglabājies. Ja telpā ir izbūvētas sekundāras stapsienas, tās ir iespējams demontēt bez telpas apdares elementu saglabātības pakāpes samazināšanas.

Laba saglabātība – telpai trūkst daži oriģinālie apdares elementi vai oriģinālais aiļu aizpildījums.

Viduvēja saglabātība – telpai trūkst ievērojama daļa oriģinālo apdares elementu un zudis oriģinālais aiļu aizpildījums.

Neapmierinoša saglabātība – telpa ir būtiski pārveidota, nav saglabājušies oriģinālie telpas apdares elementi un oriģinālais aiļu aizpildījums.

Citi izmantotie saīsinājumi un termini:

FF – mūsdienu fotofiksācija.

NI – elements nav identificēts vai apsekots AMI izstrādes laikā.

NA – nav attiecināms.

VF – vēsturiskā ikonogrāfija, tai skaitā fotofiksācija.

T-X-Y – telpu numerācijas kods, kur "X" apzīmē stāva numuru (pagraba stāvam lietots apzīmējums "0", bet starp 1. un 2. stāvu esošajam tehniskajam pusstāvam "1.5"), bet "Y" – telpas numuru atbilstoši attiecīgā ēkas stāva kadastrālās lietas inventarizācijas plānā norādītajam.

Galvenā kāpņu telpa – ēkas vidū esošā plānā reprezentatīva rakstura kāpņu telpa.

Korpuss – šī AMI kontekstā par R, A un D korpusiem tiek dēvēti savstarpēji aksiāli izvietotie plānā taisnstūra formas ēkas būvapjomi, kuros atrodas biroju funkcijas telpas. Pārējie ēkas būvapjomi tiek dēvēti atbilstoši tajos izvietoto pamatfunkciju telpu grupu nosaukumiem.

Arhīvu nosaukumu saīsinājumi:

RPBVA – Rīgas Pilsētas būvvaldes arhīvs

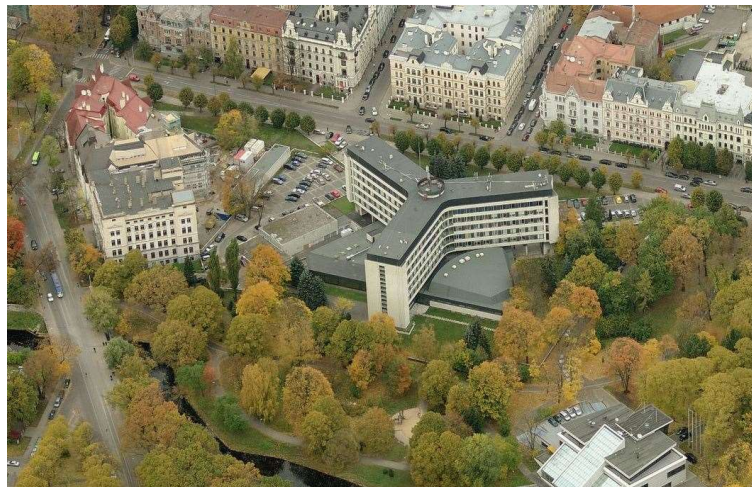
IPPPA – Institutā "Pilsētprojekts" izstrādāto projektu arhīvs

RVKM – Rīgas vēstures un kuģniecības muzeja arhīvs.

VISPĀRĪGI

Ēkas arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija izstrādāta, lai nodrošinātu ēkas īpašnieku ar nepieciešamo priekšizpētes materiālu tālākas ēkas attīstības plānošanai, kā arī lai noskaidrotu Objekta arhitektoniski māksliniecisko vērtību.

Pētāmā ēka atrodas Rīgā, zemes gabalā ar kadastra nr. 0100 010 0042, adrese: Elizabetes iela 2, Rīga.



Att. 1. Objekta novietne teritorijā⁶.

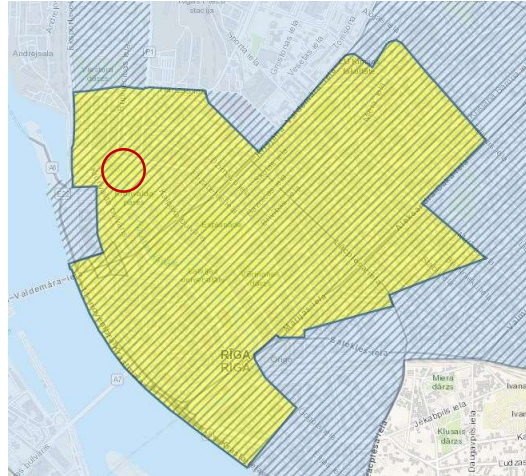
Objekts un tam piederīgās ēkas izvietotas kā brīvstāvoša biroju ēkas būvapjomu grupa mūsdienu Kronvalda parkā ar atkāpi no Rīgas bulvāru loku veidojošās Elizabetes ielas. Galvenā auto transporta un gājēju piekļuve ēkai no Elizabetes ielas puses.

Tā ir sekojošu vietējas, valsts un pasaules nozīmes pieminekļu sastāvā (skat. Att. 2):

1. Vietējas nozīmes arhitektūras piemineklis "Kronvalda parks (bij. Strēlnieku) (aizsardzības nr. 6409);

⁶ Bing kartes. [tiešsaiste, 19.12.2020.] <https://www.bing.com/maps?osid=9037aec6-3e86-425a-9aea-e3d5c7446160&cp=56.958655~24.102518&lvl=20&style=v&v=2&sV=2&form=500027>

2. Valsts nozīmes pilsēt būvniecības piemineklis “Rīgas pilsētas vēsturiskais centrs” (valsts aizsardzības Nr.7442);
3. UNESCO Pasaules mantojuma vieta Nr.852 “Rīgas vēsturiskais centrs”.



Att. 2. Rīgas vēsturiskā centra (RVC) teritorija, kas iekļauta valsts nozīmes pilsēt būvniecības pieminekļa nr. 7442 (zils iestrīpojums) un UNESCO Pasaules mantojuma vietas Nr. 852 sastāvā (iekrāsots ar dzeltenu)⁷. Ar sarkanu iezīmēta pētāmās ēkas novietne.

Kaut arī Objektam vai tā daļām līdz šim nav piešķirts individuāla pieminekļa statuss, Objekta un tā teritorijas iekļaušana augstākminēto pieminekļu sastāvā norāda uz vietējā, valsts un pasaules līmenī atzītu tā vērtību kultūrvēsturiskajā Rīgas pilsētas ainavā. Kultūrvēsturiskās pilsētas ainavas koncepcija, ko starptautiskos mantojumam veltītos dokumentos, kā arī mūsdienu zinātniskā literatūrā dēvē par *Historic Urban Landscape approach* (angļu val.), nosaka, ka pilsētas telpā nozīmīgu lomu spēlē ne tikai objekti, kuru dēļ tā sākotnēji atzīta par vērtīgu, bet arī vēlāki uzslāņojumi, pie kuriem pieder Objekts⁸.

Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas plānojuma grafiskajā daļā ēka Elizabetes ielā 2, izņemot tās garāžu un ventiekārtu būvapjomu, kā arī tai piederīgo transformatoru staciju ar garāžām, atzīmēta kā Rīgas pilsētas kontekstā kultūrvēsturiski vērtīga (skat. Att. 3.).



Att. 3. Fragments no spēkā esošā teritorijas plānojuma RVC un tā aizsardzības zonā grafiskās daļas pielikuma “RVC kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas un attīstības plāns (14.06.2019.)”, kur ar dzeltenu krāsu atzīmētas kultūrvēsturiski vērtīgas ēkas⁹. Ar numuru “2” atzīmēta pētāmā ēka.

⁷Par Rīgas vēsturisko centru. *Rīgas Domes Pilsētas attīstības departaments*. [tiešsaiste, 19.12.2020.] <https://www.rdpad.lv/par-rvc/>

⁸Historic Urban Landscape approach explained. *UNESCO World Heritage Centre (1992-2020)*. [tiešsaiste, 19.12.2020.] <https://whc.unesco.org/en/news/1026>

⁹Spēkā esošais teritorijas plānojums RVC un tā aizsardzības zonā. *Rīgas Domes Pilsētas attīstības departaments*. [tiešsaiste, 19.12.2020.] https://www.rdpad.lv/wp-content/uploads/2014/12/6_RVC_KulturVide_3250_konsolidets_14062019.pdf

PĒTĀMĀS ĒKAS IZCELSME UN DATĒJUMS

Pazīmes par civila rakstura labiekārtojumu teritorijā, kurā ēka uzcelta, novērojamas R. J. Štegmaņa izstrādātajā 1872. g. Citadeles un tās esplanādes pārbūves projektā, kur teritorijā norādīta kā plānotā Strēlnieku dārza daļa (skatīt šī sējuma vēsturiskās ikonogrāfijas daļā rasējuma VF-1 4. attēlu). Pirms tam, periodā pēc Rīgas pilsētas dibināšanas no 13. gs. līdz 19. gs. IV ceturksnim teritorija pildījusi Rīgas pilsētas citadeles fortifikāciju esplanādes funkciju, kas praksē nozīmēja pastāvīgas civilās apbūves aizliegumu šajā zonā. Tas skaidri nolasāms 19. gs. vidus un senākos Rīgas plānos un kartēs¹⁰ (skatīt rasējumā VF-1 1. – 3. attēlu).

Apzaļumotas labiekārtotas teritorijas izveides ideja bijušo Rīgas centra fortifikāciju un to aizsargjoslas zonā sakņojas J. D. Felsko un O. Dīces 1857. g. izstrādātajā savam laikam ļoti progresīvajā Rīgas aizsargvaļņu un esplanādes pārbūves projektā, kurā bija paredzēta šajā zonā saglabāt un labiekārtot bijušo aizsargkanālu, apzaļumotās teritorijas papildinot ar brīvstāvošām sabiedriska rakstura būvēm (rasējuma VF-1 5. attēls). Šo ideju drīz pēc projekta izstrādes nedaudz transformētā veidā realizēja ap mūsdienu Vecrīgas zonu. Savukārt uz Z pusi esošās Citadeles zona šajā projektā netika risināta, jo tā joprojām bija piederīga Krievijas impērijas militārajām iestādēm. Situācija mainījās pēc tam, kad 1871. g. minētās militārās iestādes „..Rīgai piešķīra tiesības uz zemi, ko aizņēma citadeles nocietinājumi ar esplanādi..”¹¹, kad R. J. Štegmanam tika uzdots izstrādāt pilsētai atgūto citadeles un tās esplanādes teritorijas plānojumu. 1972. g. izstrādātais plānojums turpināja J. D. Felsko un O. Dīces ideju, kā rezultātā tika radīts Strēlnieku dārzs, kas tika nodots Vācu strēlnieku biedrības īpašumā, kura šo teritoriju uzturēja, interesentiem pieprasot samaksu par parka apmeklēšanu. Tas praksē nozīmēja, ka dārza teritorija bija iežogota un ar dažām ieejas vietām, viena no kurām atradās Objekta teritorijā (VF-1). Dārza ziemeļu daļa tika izmantota strēlnieku treniņu un parāžu vajadzībām, par ko liecina gan 1908. g. karte ar Objekta teritorijā iezīmētu ovālas formas visticamāk sporta laukumu (rasējuma VF-1 6. attēls), gan 20. gs. sākuma fotogrāfija (VF-1). Ziemās šajā zonā tika izveidota slidotava, kas turpināja pastāvēt arī 1. Latvijas Republikas laikā 20. gs. 20.–30. gados (VF-3; VF-3, VF-4, VF-5). Tā rezultātā šajā zonā parādījās visticamāk utilitāra rakstura būves (tribīnes, ģērbtuves u. c.).

Pēc II Pasaules kara līdz mūsdienu ēkas būvniecībai 20. gs. 70. gadu I pusē Objekta teritoriju turpināja izmantot sportisku aktivitāšu vajadzībām, par ko liecina stadiona esamība pēckara Rīgas plānos (rasējumā VF-1 8. attēls). Objekta būvprojektā minēts, ka teritorijā bijis arī bērnudārzs, kā arī Fiziskās kultūras un sporta komiteja. 1974. g. tiek pabeigta mūsdienu Pasaules tirdzniecības centra “Rīga” – toreizējās Latvijas Komunistiskās partijas Centrālās komitejas (LKP CK) ēkas būvniecība pēc J. Vilciņa, A. Ūdra, A. Staņislavska un A. Vecsīļa projekta, piedaloties G. Asarim kā pilsētas galvenajam arhitektam.

Zemāk redzamajā tabulā norādīti ar ēkas būvniecību un ekspluatācijas laiku saistīta ēkas attīstības periodizācija.

1967. – 1992. g.	1. periods
04.10.1967.	Izsniegta atļauja projektēt ēku LKP CK vajadzībām ¹²
1967. – 1974. g.	Ēkas projektēšana un būvniecība. Būvprojekta autori J. Vilciņš, A. Ūdris, A. Staņislavskis un A. Vecsīlis. Teritorijā tiek nojauktas tur iepriekš bijušās būves, tai skaitā stadions.
1974. – 1992. g.	Ēka Latvijas Komunistiskās partijas Centrālās komitejas (LKP CK) lietošanā. Ēka izvietotas tās sākotnēji paredzētās funkcijas. 20. gs. 70.

¹⁰ Bākule, I., Sikсна, A. *Rīga ārpus nocietinājumiem. Pilsētas plānotā izbūve un pārbūve no 17. gadsimta līdz Pirmajam pasaules karam*. Rīga: Neputns. 2009.

¹¹ Turpat, 166. lpp.

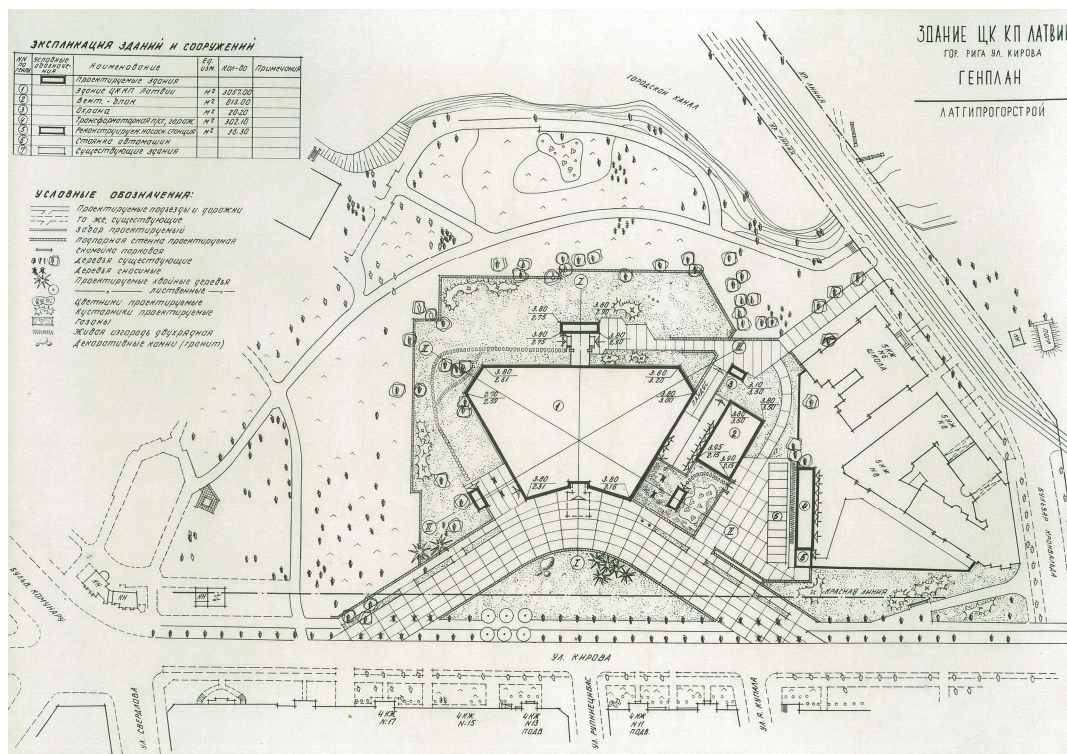
¹² Grandāne, I. Laiku maiņas simbols. *Būvzinieris*, 2020, Nr. 75, 39. – 42. lpp.

	– 80. gados ēkā atradusies arī izdevuma <i>Padomju Latvijas Komunistu</i> redakcija.
1992. g. – mūsdienas	2. periods
	Pasaules Tirdzniecības centra biroju ēka, vēlāk ēka Valsts nekustamo īpašumu pārvaldībā. Šajā periodā ēkā tiek veikti lokāli pārplānošanas darbi ar mērķi pielāgot ēku individuālu uzņēmumu, kā arī valsts un pašvaldības iestāžu biroju vajadzībām.

Tabula 1. Objekta attīstības būvperiodi.

ĒKAS IZVIETOJUMS TERITORIJĀ

Ēka zemesgabalā izvietota pēc brīvā plānojuma principa bijušā Strēlnieku dārza (mūsdienu Kronvalda parks) zonā ar atkāpi no Elizabetes ielas. Galvenā ieeja ēkā ir no Elizabetes ielas puses pa lokveida piebraucamo ceļu. Papildu ieejas ēkas 1. stāvā katrā tās korpusa galā, kā arī no saimniecības iekšpagalma. Ēkas priekšā no Elizabetes ielas puses ielikta formas prieksdārzs ar apstādījumiem, tādējādi mazinot ēkas būvapjomu vizuālo konkurenci ar mūsdienu Elizabetes ielas un Kronvalda bulvāra 19. gs. beigu un 20. gs. sākuma¹³ vēsturisko perimetrālo apbūvi. Ēkas labiekārtojums veido nelielu, ar atbalsta sienīņām norobežotu, paaugstinājumu parka pusē, vizuāli sasaistot, bet fiziski norobežojot kompleksu no pārējās parka teritorijas. Ēkas labajā (R) pusē (Att. 5) skatā no Elizabetes ielas izvietots automašīnu stāvlaukums, kuram galvenā piekļuve no Elizabetes ielas puses. Savukārt no Kronvalda bulvāra puses izveidots piebraucamais ceļš piekļūšanai saimnieciskajam iekšpagalmam un pazemes garāžām. Ap ēku parka pusē celiņš, kas tai nodrošina piekļuvi no visām tās pusēm.



Att. 4. Latvijas CK KP ēkas Kirova ielā [mūsd. Elizabetes iela], Rīgā ģenplāns¹⁴.

¹³ Bākule, I., Sikсна, A. Rīga ārpus nocietinājumiem. Pilsētas plānotā izbūve un pārbūve no 17. gadsimta līdz Pirmajam pasaules karam. Rīga: Neputns. 2009. 212.–213. lpp.

¹⁴ IPPPA, Latvijas CK KP ēkai veltīts albums.

BŪVAPJOMI, FASĀŽU ARHITEKTŪRA UN APDARES MATERIĀLI

Ēkas būvapjomu kompozīciju veido:

1. Biroju korpusi

Ēkas centrā izvietota galvenā kāpņu telpa ar eksponētām lokveida kāpnēm. Ap kāpņu telpu radiāli un regulāri izvietoti trīs sešu stāvu taisnstūra paralēlskaldņa formas būvapjomi, kas balstīti uz masīvām trapeces formas kolonnām 1. stāva līmenī. Katra būvapjoma (korpusa) galā atrodas kāpņu telpas bloks. A un R korpusiem gala fasāžu plaknes ir savērstas, lai vizuāli "mīkstinātu" taisnstūra gala fasādes pret Elizabetes ielas pusi. D korpusa gala fasādē īpaši izcelta vertikālā kāpņu telpas logu josla, akcentējot ēkas Z-D simetrijas asi. Biroju korpusu pēdējais tehniskais stāvs veidots ar ierāvumu no tā fasāžu pamatplaknēm, tādējādi marķējot atšķirīgas funkcijas zonu. Galvenās kāpņu telpas bloku vainago cilindriskas formas izbūve, kurā izvietotas ventilācijas iekārtas un izeja uz jumtu. Šī izbūve ir novietota uz amortizatoriem, lai mazinātu ventilācijas iekārtu radītas vibrācijas. Apjomiem plakans jumts, kuram parapeta vietā neliela ~10-15 cm augsta apmale bez margām.

2. Biroju korpusu pabūve ar Konferenču zāli

Galvenā ieeja ēkā izvietota A un R korpusu pabūvē Z fasādē ar uzsvētu lieveņa zonu. Plānā apjomam nosacīta tauriņa spārnu forma, ar simetrijas asi Z-D virzienā, apjomam viens paaugstināts stāvs, kas izvietots zem un starp galveno biroju būvapjomu spārniem.

Konferenču zāles apjomam lielās konferenču zāles zonā (A pusē) asimetriskas trapeces formas vienslīpju jumts, savukārt pārējā daļā – plakanais jumts, kuram parapeta vietā neliela ~10-15 cm augsta apmale bez margām.

3. Tehniski utilitāru apjomu grupa

Savstarpēji perpendikulāri savietotu dažāda izmēra taisnstūra paralēlskaldņa formas **garāžas un ventilācijas iekārtu (ventiekārtu) apjoms** ar vienu virszemes un vienu pazemes stāvu. Būvapjoma daļām plakans jumts, kuram parapeta vietā neliela ~10-15 cm augsta apmale bez margām.

Divi nelieli viena stāva apsardzes posteņi taisnstūra paralēlskaldņa formā – viens sekundārs Elizabetes ielas pusē starp ieliektās formas piebraucamo ceļu un stāvlaukumu ēkas labajā pusē; otrs, sākotnējs –Kronvalda bulvāra pusē. Abi apsardzes posteņi izvietoti uz ventiekārtu un garāžu būvapjoma.

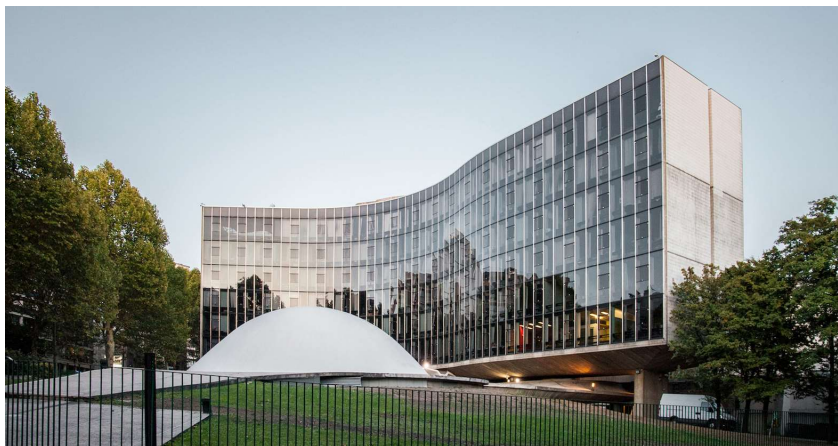
Papildus minētajiem apjomiem ēkas apbūves kompleksā tā labajā (rietumu) pusē skatā no Elizabetes ielas esošajam stāvlaukumam pieguļošs

transformatoru un sūkņu stacijas būvapjoms, kas saskaņā ar šī AMI izstrādes uzdevumu netika detalizēti apsejots. Apjomam taisnstūra paralēlskaldņa forma ar plakānu jumtu, kuram parapeta vietā neliela ~10-15 cm augsta apmale bez margām.

Visi būvapjomi, izņemot Elizabetes ielas puses sarga posteņi, celti vienā laikā kā vienots ansamblis 20. gs. sešdesmito – septiņdesmito gadu periodam raksturīgā pēckara modernisma stilā.

Ēkas biroju korpusu kompozīcija pret Elizabetes ielu (Z fasādes) cilvēka skatupunkta līmenī līdzīga Parīzē esošajai Oskara Nīmaijera projektētās Francijas Komunistiskās partijas ēkai Parīzē (projekts ~1966. g., I kārtas būvniecība 1969.–1971. g.¹⁵), kas ļoti iespējams kalpojusi par vienu no projekta autoru iedvesmas avotiem (Att. 6).

¹⁵ <https://espace-niemeyer.fr/index.php/en/french-communist-party-headquarters/>



Att. 5. Francijas Komunistu partijas ēka Parīzē¹⁶.

Līdzīgas pēc brīvā plānojuma principa izvietotu liektu vai savstarpēji leņķī savietotu būvapjomu projektēšanas tendences vērojamas arī citās PSRS pakļautībā vai tās ietekmē esošās valstīs izbūvētās Komunistiskās partijas Centrālkomiteju politbiroju ēkās, piemēram Igaunijā un Moldovā. Tomēr nevienai no šīm ēkām nav trīs aksiāli izvietotu spārnu.



Att. 6. (kreisais attēls) Centrālkomitejas ēka Tallinā, Igaunijā. Arhīt. M. Ports un citi, uzbūvēta 1968. g.¹⁷



Att. 7. (labais attēls) Centrālkomitejas ēka Kišinevā, Moldova. Arhīt. A. Čerdancevs un citi, uzbūvēta 1976. g.¹⁸

Nenoliedzami, pasaulē sastopami biroju ēku piemēri ar līdzīgu biroju būvapjomu kārtējuma shēmu kā ēkai Elizabetes ielā 2. Viens no spilgtākajiem un vistīkamāk ēkas projekta autoriem zināmiem piemēriem ir UNESCO galvenās mītnes ēka Parīzē, Francijā (arhīt. B. Zeffuss, M. Broiers un P. L. Nervi, būvniecība pabeigta 1958. g.)¹⁹ (Att. 9).



Att. 8. UNESCO galvenā mītne Parīzē, Francijā²⁰.

¹⁶ <https://www.archdaily.com/892597/ad-classics-french-communist-party-headquarters-oscar-niemeyer>

¹⁷ <http://gatchina3000.ru/great-soviet-encyclopedia/bse/108/670.htm>

¹⁸ <https://locals.md/2016/istoriya-kishinyova-zdanie-parlamenta-moldovy/>

¹⁹ https://en.wikipedia.org/wiki/World_Heritage_Centre

²⁰ Turpat

Tomēr ēkas Elizabetes ielā 2 būvapjomu, fasāžu kompozīcijā, apdarē un ēkas plāņojumos saskatāmas ievērojamas atšķirības, kas norāda uz to, ka tā nav Parīzē esošo vai kādu citu trejzaru formā veidotu ēku kopija vai pakaļdarinājums.

Galvenās Objekta arhitektūras atšķirības no minētajiem piemēriem:

1. R un A korpusu galos izvietoto kāpņu telpu forma un fasāžu kompozīcija;
2. konferenču zāles būvapjoma esamība zem un starp korpusiem, kā arī tā forma;
3. atšķirīgs biroju korpusu logu aiļu kārtojums un apdare - savstarpēji regulāri kārtotas lentveida logu joslas ar tumšu (profilēts vara skārds) dalījumu;
4. apdares materiāli – dolomīta plākšņu apdare un vara skārda detaļas;
5. galvenās kāpņu telpas forma.

Minēto atšķirību dēļ Objekts vērtējams kā individuāla būve, kurā vērojamas laikmetam un Latvijas teritorijas kontekstam raksturīgas arhitektūras idejas un iezīmes: atbilstoši funkcionālajam dalījumam diferencēti būvapjomi, kuru kārtojums detalizētāks par agrīnā modernisma objektu piemēriem, būvapjomu savstarpējā savietošana platos un šauros leņķos, papildinot iepriekš aktuālo 90° savstarpējā savietojuma loģiku. Objekta arhitektūrā vērojama radoša un kvalitatīva šo ideju realizācija dabā, kas gan PSRS laikā gan pēc tam kopumā tika augsti novērtēta arhitektūrai veltītos izdevumos.



Att. 9. Ēkas galvenā (austrumu) fasāde pret Elizabetes ielu, 23.11.2020.

Ēkas Elizabetes ielā 2 būvapjomu fasāžu kompozīcijā dominē savstarpēji tonāli kontrastējošu materiālu lietojums – fasāžu pamatplaknes apdare – dolomīta plāksnes. Jumta daļām un dekoratīvām detaļām – patinēts tumšs vara skārds un bituma ruļļu materiāls. Galvenās ieejas daļa akcentēta ar gaišā tonī krāsotām metāla detaļām. Atbilstoši modernisma pamatnostādnēm būvapjomu kompozīcijā nozīmīgu lomu spēlē stiklojumu joslas.

Biroju korpusiem garenfasādēs dominē horizontāls dalījums, izteiktas gaiša dolomīta sienu plakņu joslas mijas ar lentveida logu joslām, kurās plaknes starp logiem veidotas no paneļiem ar vertikāli orientēta profilējuma vara skārda apdari, atkarībā no apgaismojuma vai nu pastiprinot horizontālā stiklojuma vizuālo iespaidu, vai viedojot tumšu vertikālu kontrastu gaišajām horizontālajām sienu joslām. Biroju apjomu galos kāpņu telpas, kuru apdarē dominē gaišais fasādes dolomīta apdares materiāls. Kā kontrastējošs elements - vertikāli orientētas logu joslas, un rievojums dolomīta plākšņu apdarē, tādējādi kompozicionāli nodalot dažādu funkciju zonas.

Konferenču zāļu apjoms veidots kā kompozicionāli atšķirīga un fiziski atdalīta pabūve. Ar biroju korpusiem to savieno galvenā un D korpusa kāpņutelpas. Z fasādē ieejas lievenis

ar dekoratīvi uzsvērtu horizontālu jumtu, plašie stiklojumi nosegti ar dekoratīvu krāsota metāla režģi, tādējādi nodrošinot aiz tiem esošo telpu dabisko apgaismojumu, bet novēršot telpu apskates iespējas no ārpuses. Lielās konferenču zāles zonā austrumu pusē trīsdaļīga horizontāli orientēta fasāžu kompozīcija, kuras apakšējā joslā vertikāli orientēta dolomīta plākšņu apdare ar vertikālu rievojumu ik pēc trīs plāksnēm. Virs tās horizontāli orientēta stiklota josla. Virs stiklojuma joslas profilēta vara skārda apdare. Apjomu vainago neregulāras formas lēzens vienslīpju trapeces formas jumta apjoms ar bituma ruļļu materiāla apdari.



Att. 10. Parka (dienvidu) puses fasādes ar lielās konferenču zāles būvapjomu priekšplānā. 23.11.2020.

Konferenču zāles telpu grupas apjomam no Kronvalda bulvāra puses līdzīga kompozīcija, bet apjomam plakans jumts. Kā vienojošais elements visām apjoma daļām – vertikāli orientētais dolomīta plākšņu apšuvums apakšdaļā ar tādu pašu vertikālā rievojuma soli ik pēc trīs plāksnēm kā biroju korpusu kāpņu telpām, bet ārsienu augšdaļā – horizontāli orientēta profilējuma vara skārda josla. Kronvalda bulvāra pusē pusdienu zāles un zem R biroju korpusa esošajā halles zonā zem vienojošās vara skārda joslas – lieli stiklojumi.

Garāžas un ventiekārtu apjoma apdare pamatā no vertikāli orientētām dolomīta plāksnēm ar tādu pašu rievojuma soli (rievas ik pēc trīs blakus liktām plāksnēm) kā citos ēkas apjomos. Nobrauktuves zonā atbalsta sieniņas veidotas no dolomītakmeņu mūra.

KONSTRUKCIJAS

Ēkas pamati – no dzelzsbetona pāļiem, uz kuriem balstītas pamatu sijas, uz kurām savukārt balstītas pagraba sienas un biroju būvapjomus nesošās trapeces formas kolonnas. Pagraba ārsienas oriģinālā veidotas no dzelzsbetona blokiem, bet iekšsienas mūrētas no dzeltenajiem Kalnciema māla un baltajiem silikātķieģeļiem. Pagrabā vietām sekundāri vēlāku periodu starpsienas mūrējumi no FIBO blokiem. Ēkas konstruktīvo shēmu veido dzelzsbetona karkass un metāla pārseguma sijas, uz kurām balstīti pārsegumu un sienu dzelzsbetona paneļi, bet vietām sastopamas arī ķieģeļu mūra konstrukcijas sienas, tai skaitā ēkas trīs korpusu galos esošo kāpņu telpu sienas. Atsevišķās vietās, piemēram 7. stāva vidusdaļā pārsegums veidots no monolītā dzelzsbetona. Vēlāku pārbūvju rezultātā vietām izbūvētas sekundāras karkasa starpsienas ar ģipškartona apšuvumu. Detalizētāku informāciju par ēkas konstrukcijām skatīt 2020. g. izstrādātajā ēkas tehniskās apsekošanas atzinumā²¹, kā arī ēkas projekta dokumentācijā RPBV un IPPP arhīvos.

²¹ Šahno, M. Tehniskās apsekošanas atzinums. Administratīvā ēka Elizabetes ielā 2, Rīgā. Rīga: SIA "Firma L4", 2020 [nepublicēts materiāls].

PLĀNOJUMS

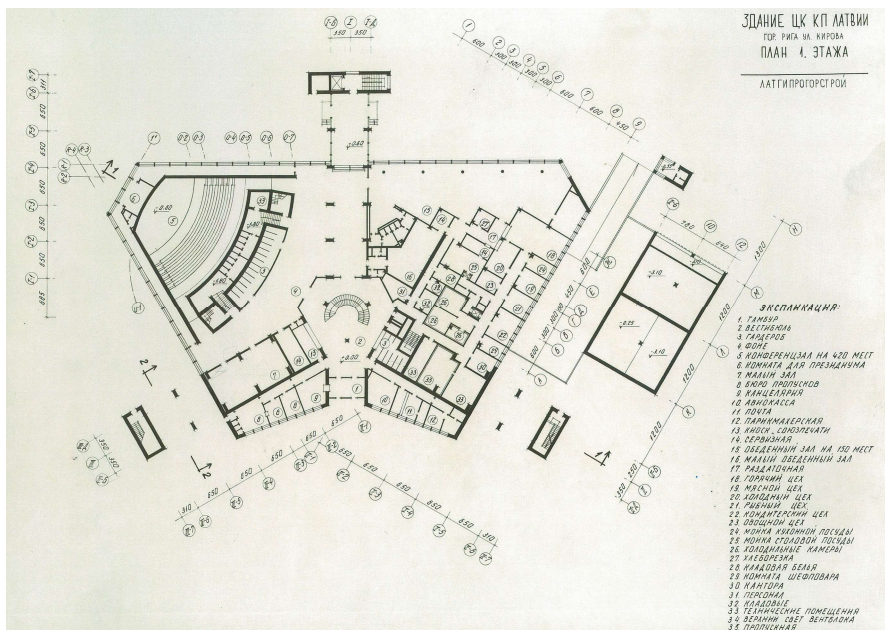
Ēkai saglabājies oriģinālais būvprojekts, kas atrodams projektēšanas institūta "Pilsētprojekts" arhīvā²². Papildus tam, arhīvā atrodams pēc ēkas pabeigšanas institūta darbinieku izveidots nepublicēts albums par ēku, kur atrodamas gan vēsturiskas – īsi pēc ēkas pabeigšanas uzņemtas, fasāžu un interjeru fotogrāfijas, gan ģenplāna un raksturīgo stāvu plānu rasējumi samazinātā mērogā. Ēkas plānojums tika analizēts, veicot arhīva materiālu (būvprojekts, ēkas plānu un foto albums) salīdzinājumu ar 2012. gada ēkas kadastrālās uzmērīšanas lietu un 2020. gada ēkas apsekošanu.

Salīdzinot būvprojektu ar situāciju dabā, secināms, ka kopumā ēka izbūvēta atbilstoši būvprojektam, izņemot atsevišķas telpas, kuru plānojums tika precizēts, acīmredzot, būvniecības laikā. Par to liecina arī atšķirības, kas vērojamas starp būvprojektā dotajiem plāniem un pēc projekta realizācijas izveidotajā albumā attēlotajiem ēkas plāniem.

Ēkas plānojuma zonējums sekojošs:

1. **Horizontālās un vertikālās komunikācijas** - galvenā ieeja ēkā 1. stāva līmenī no Elizabetes ielas puses. Caur šo ieeju iespējams iekļūt ēkas galvenajā kāpņutelpā ar liektas formas kāpnēm un diviem pasažieru liftiem. Galvenās kāpnes un lifti ved uz 2., 3., 4., 5. un 6. stāva līmenī izvietotajiem biroju telpām. Biroju telpas ir grupētas gar trīs gaitenī, veidojot trīs korpusus. A un R korpusu gaiteņu galā atrodas izejas uz evakuācijas kāpņu telpām, no kurām iespējams iekļūt visos ēkas virszemes stāvos, tai skaitā 1. stāva līmenī – uz āru (no D korpusa kāpņutelpa 1. stāva līmenī nevar nokļūt uz āru, bet gan slēgtā telpā Nr.45, kas nenodrošina tiešu evakuāciju). D korpusa kāpņu telpas vienā malā atrodas kravas lifts. Ar pasažieru un kravas liftiem iespējams nokļūt uz ēkas pagrabu un 1., 2., 3., 4., 5., un 6. stāvu. Galvenajā kāpņu telpā pie liftiem 1. stāva līmenī, izeja uz gaiteni, kas ved uz pagraba kāpnēm. Aiz galvenajām kāpnēm plašs konferenču zāles un tās pavadošo funkciju vestibils (konferenču zāles apkalpes telpas, garderobe, tualetes, mazā konferenču zāle, bufete un virtuve). Pagraba gaitenī izvietoti, sekojot biroju korpusu izvietojuma loģikai 3 staru veidā no zonas zem ēkas galvenās kāpņu telpas.
2. **Sākotnēji administratīva un apkalpojoša rakstura telpas** no centrālā vestibila 1. stāvā plānā (Att. 12) pa kreisi (A puse) un pa labi (R puse) – kreisajā pusē bijusi caurlaižu izsniegšanai veltīta telpu grupa ar savu atsevišķu ieeju no D puses, kā arī žurnālu un avīžu kiosks, savukārt labajā pusē – aviokase, pasta filiāle un frizētava. Mūsdienās daļa šo telpu nedaudz pārbūvētas, un tās ir izīrētas dažādu jomu uzņēmumiem un iestādēm (kreisajā pusē – Prokuratūras arhīva filiāle un ēkas apsarga kabinets; labajā pusē – šūšanas darbnīca un ārstu kabineti).
3. **Konferenču zāles un tās pavadošo funkciju zona** ēkas 1. un -1. stāva līmenī (lielās konferenču zāles zonā). Zonu apkalpojošā vestibila kreisajā pusē plānā trapecveida ar liektām malām telpu grupa, kurā divos līmeņos savietota lielā konferenču zāle, vestibila pusē ģērbtuves, simetriski izvietotas vīriešu un sievietes tualetes ar priekštelpām, kā arī apkalpes telpas gar zāles malām un līmeni augstāk izvietotas tehniskās telpas (filmēšanas, apskaņošanas un tulkojumu nodrošināšanai), kurām piekļuve pa divām plānā simetriski izvietotām kāpnēm. Šajā zonā pilnībā saglabājusies oriģinālā plānojuma struktūra (kā arī lielākā daļa apdares materiālu un tehnisko iekārtu).

²² IPPPA, Elizabetes 2, Rīga



Att. 11. Ēkas 1. stāva plāns²³

Konferenču zonas vestibila plānā kreisajā pusē pretī lielās konferenču zāles telpu grupai sākotnēji bijusi mazā konferenču zāle un servētava. Mūsdienās šī zona pārplānota, aizdarot piekļuvi no konferenču zonas vestibila puses. Telpās bijušas izīrētas *Aeroflot* aviokompānijas biļešu tirdzniecības vajadzībām. Šobrīd telpas netiek izmantotas.

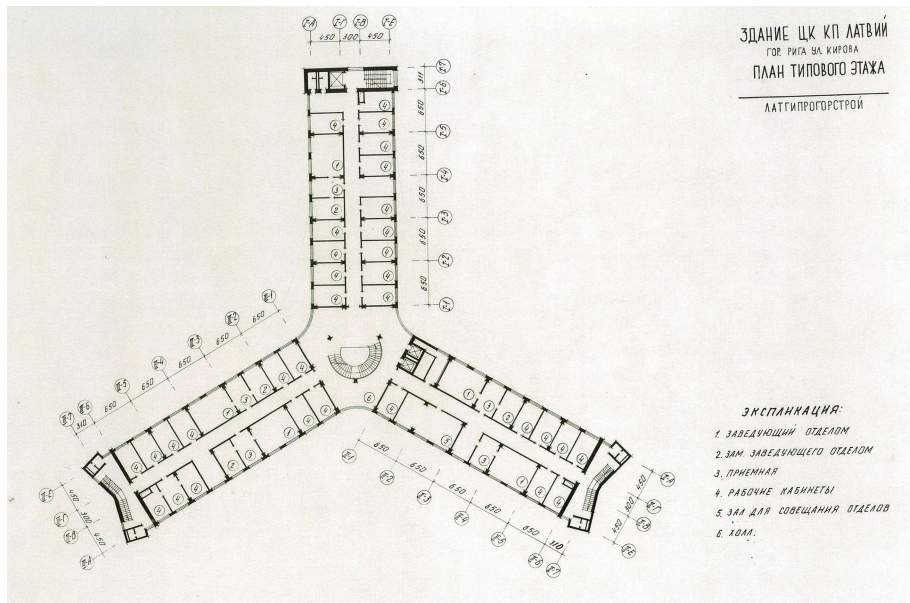
Vestibila labajā pusē bijusi piekļuve restorāna lielajai un mazajai pusdienu zālei, nelielam tualetu blokam un restorāna virtuves dažādu cehu (zivju, aukstais, gaļas, karstais utt.) telpām. Mūsdienās plašās restorāna virtuves telpas tiek tikai daļēji izmantotas ēdnīcas “Sala” vajadzībām. Izmantotajā virtuves zonā veikti ievērojami pārplānošanas darbi. Savukārt lielās pusdienu zāles galā mūsdienās izveidotas divas papildu telpas (oriģinālo pusdienu zāles plānojumu ir iespējas atjaunot, demontējot sekundārās starpsienas). Restorāna vajadzībām virtuves zonā bijuši divi lifti (viens no tiem – mazais lifts produktu, ēdienu, iekārtu transportēšanai) no 1. stāva uz pagrabu. Mūsdienās tie nefunkcionē.

Vestibila D galā ir bijis gaitenis (halle), kas savienoja vestibilu ar D korpusa kāpņu telpu. Mūsdienās šis gaitenis pārveidots par semināru telpu.

4. **Tehniskais starpstāvs** izvietots ēkas biroju apjomos zem 2. stāva līmeņa. Tajā atrodas dažādas ēku apkalpojošas komunikācijas. Šī stāva esamība novērojama galvenajā kāpņu telpā, kur šī stāva līmenī izvietoti ar necaurredzamu pienainu stiklojumu iestikloti paneli (ēkas būvprojektā saukti par “vitrāžu”).
5. **Biroju, sanāksmju telpu un palīgtelpu** zona izvietota ēkas 2. – 6. stāvā. 2. – 5. stāvs vēsturiski bijuši paredzēti dažādu Centrālkomitejas nodaļu darbinieku biroju vajadzībām, savukārt 6. stāvā darbojusies Centrālkomitejas priekšniecība – 1. un 2. sekretārs.

Spriežot pēc IPPPA albumā dotā tipveida biroju stāva plāna (Att. 13), katrā ēkas zarā biroji un citas telpas kārtotas gar gaitenim, kas izvietoti uz korpusu garenass. Katram gaitenim tā vidusdaļā vai galā izveidota pieeja 1 – 2 ēkas logiem, veidojot dabiskā apgaismojuma “kabatu”. A un R gaiteņu galā izeja uz papildu kāpņu telpu, kurā simetriski izvietoti divi sanmezglī. D gaitenī sanmezglī izvietoti aiz kravas lifta ar pieeju no gaiteņa dabiskā apgaismojuma “kabatas”. Katrā R korpusa stāvā (plānā labais zars) aiz liftiem tehniska telpa/ventilācijas cauruļu šahta. Biroju telpas ir 2 veidu, ar vienu logu un ar diviem logiem. Biroju telpas ar vienu logu ir tipveida darba telpas (“šūnas”) ar platību 15.2m². Biroju telpas ar diviem logiem ir tipveida nodaļu vadītāju telpas (katrā korpusā 1-2). Piekļuve nodaļas vadītāju telpām tipiski caur pieņemšanas telpu. Piekļuve pieņemšanas telpā gan no gaiteņa, gan no blakus esošā nodaļas vadītāja vietnieka, gan nodaļas vadītāja telpām. Katrā stāvā ir bijusi paredzēta arī viena nodaļu sanāksmju telpa ar trīs logiem.

²³ IPPPA, Elizabetes 2, Rīga: darbinieku veidots albums [nepublicēts].



Att. 12. Tipveida biroju zonas stāvu plāns²⁴

Salīdzinot pēc ēkas izbūves veidotajā albumā doto tipveida korpusu stāvu plānu ar ēkas būvprojektā dotajiem plāniem, novērojamas biroju, nodaļas vadītāju un sanāksmju telpu izvietojuma un izmēru variācijas katra stāva ietvaros. Piemēram, būvprojektā 2. un 5. stāvu plānos sanāksmju telpa ir iezīmēta ar 4 logiem. Tomēr kopumā gan albumā, gan būvprojekta rasējumos atrodama viena un tā pati tipveida korpusu plānojuma shēma, kur biroju telpas ir izvietotas gar korpusu garenass gaitenī, variējot telpu izmērus atbilstoši regulāro dzelzsbetona karkasa kolonnu un logu izvietojuma loģikai.

Kopumā 2. – 5. stāva korpusu plānos arī mūsdienās nolasāma oriģinālā plānojuma struktūra. Ēkas piemērošanas dažādu īrnieku vajadzībām dēļ atsevišķās telpās veiktas nelielas atgriezeniska rakstura pārbūves, izmantojot vieglas ar ģipškartonu apsūtās konstrukcijas vai arī PVC rāmja konstrukcijas starpsienas ar stikla pildījumiem:

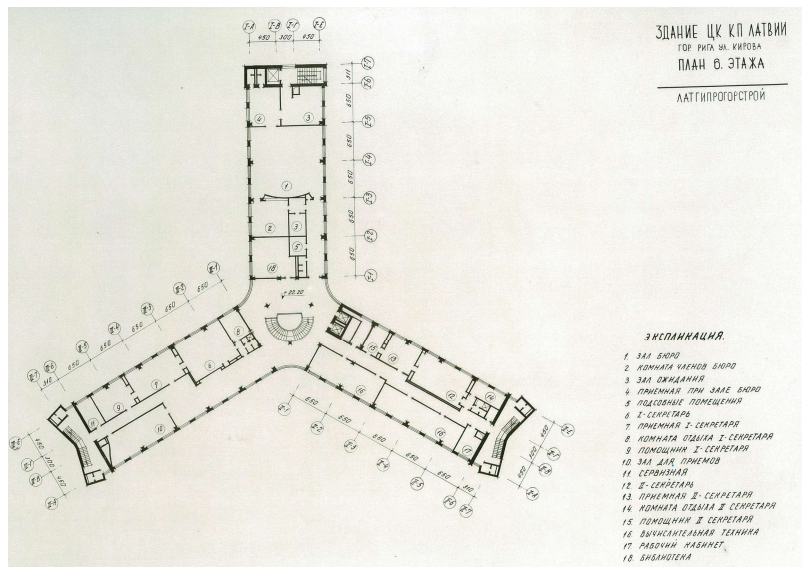
- 1) vairākos gaitenī izveidoti vējtverī jeb nelielas priekštelpas, izbūvējot papildu starpsienas gaitenī galvenās kāpņu telpas galā (2. stāva A korpusa un 3. stāva A un D korpusu gaitenī);
- 2) norobežota daļa gaitenī, izveidojot atsevišķu biroju telpu grupu (3. stāva A korpusa 5. stāva R korpusa gaitenī galā);
- 3) ar sekundārām starpsienām daļēji vai pilnībā norobežota daļa no gaitenī oriģinālām dabiskā apgaismojuma “kabatām” papildu biroju telpu izveides vajadzībām (2. stāva A korpusa T-2-8 un D korpusa T-2-38 (?); 3. stāva D korpusa T-3-36 un R korpusa T-3-62; 4. stāva A korpusa T-4-6, D korpusa T-4-39 un R korpusa T-4-39; 5. stāva A korpusa T-5-6 un T-5-7, R korpusa T-5-48 (?);
- 4) veiktas lokālas biroju un apspriežu zāļu pārbūves uzbūvējot jaunas vai nojaucot esošās starpsienas atbilstoši ēkas dzelzsbetona karkasa kolonnu un logu izvietojuma loģikai;
- 5) izveidoti papildu sanmezglī;

Ēkas 6. stāva (Att. 14) A korpusā sākotnēji atradies I Partijas sekretāra kabinets (mūsd. T-6-9) ar to pavadošajām telpām – atsevišķu ieejas gaitenī, sanmezglu un atpūtas telpu (mūsd. T-6-13; T-6-12; T-6-13 un T-6-10), kā arī I Partijas sekretāra pieņemšanas telpa (mūsd. T-6-8), I Partijas sekretāra palīga kabinets (mūsd. T-6-6), servētava (mūsd. T-6-5) un uzņemšanu zāle (mūsd. T-6-59 un T-6-4). I sekretāra kabineta telpu grupā bijusi plaša ar galveno kāpņu telpu savienota reprezentatīva rakstura halle, kurai pieslēdzās šaurāks gaitenis. Mūsdienās šajā zonā izvietota Taivānas vēstniecība. Telpu plānojums saglabājies pilnībā. Vienīgās nelielas atgriezeniska rakstura pārbūves bijušas uzņemšanas zālē, kas mūsdienās sadalīta divos kabinetos, kā arī aizdarītas durvis no vēsturiskās I sekretāra palīga telpas uz pieņemšanas telpu.

²⁴ Turpat.

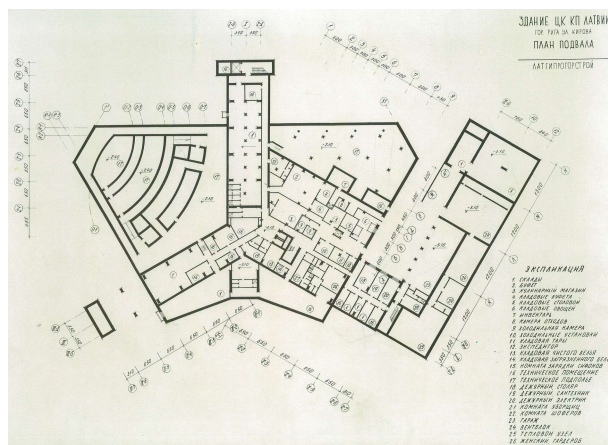
6. stāva R korpusā sākotnēji atradies II Partijas sekretāra kabinets (mūsd. T-6-44) ar to pavadošajām telpām – atsevišķs ieejas gaitenis ar privātu sanmezglu un atpūtas telpu (mūsd. T-6-45, T-6-47, T-6-49 un T-6-48 un T-6-46), II Partijas sekretāra pieņemšanas telpu (mūsd. T-6-43) un II Partijas sekretāra palīga kabinetu (mūsd. T-6-42), kā arī plašas skaitļojamo mašīnu telpas (mūsd. T-6-56, T-6-55, T-6-54 un T-6-53). II Partijas sekretāra telpas bija atdalītas no skaitļojamo mašīnu telpām ar korpusa garenass gaiteni. Mūsdienās R korpusā izīrēts dažādiem uzņēmumiem, kuru vajadzībām nedaudz pārbūvēts (viens no skaitļojamo mašīnu telpām sadalīta trīs mazākās telpās, II partijas sekretāra atpūtas telpa sadalīta divās, kā arī aizdarīta II partijas sekretāra privātā kabineta ieeja. Tomēr kopumā arī šī korpusa plānojuma izmaiņas vērtējamas kā maznozīmīgas un atbilstošas kopējai ēkas nesošā karkasa un logu izvietojuma loģikai.

6. stāva D korpusā sākotnēji bijusi izvietota bibliotēka (mūsd. T-6-14, T-6-15 un T-6-16) ar ieeju no galvenās kāpņu telpas un politbiroja sanāksmju zāle (mūsd. T-6-23, 24, 25, 26, 33, 58 un 34) ar tās palīgtelpām. Mūsdienās šis korpusā ievērojami pārbūvēts, tā D galā izveidojot zemākiem stāviem atbilstošu plānojuma struktūru ar gaiteni uz korpusa garenass un biroju telpām abās tā pusēs. Gaitenā R galā daļēji saglabāta sākotnējā plānojuma loģika ar gaiteni gar korpusa fasādi.



Att. 13. Ēkas 6. stāva plāns²⁵.

6. Tehniskais stāvs ēkas 7. stāva līmenī ar saglabājušos oriģinālo plānojumu.
7. Tehniskās telpas pagrabā un garāžu un ventiekārtu būvāpjomā - saglabājies oriģinālais plānojums, izņemot bijušo lielās pusdienu zāles zonu, kas ievērojami pārbūvēta.



Att. 14. Pagrabstāva plāns²⁶.

²⁵ Turpat.

²⁶ Turpat.

Kopumā ēkas sākotnējais plānojums vērtējams kā bagāts ar plašām dažādu funkciju telpām un to palīgtelpām, kas izkārtotas savstarpēji loģiski un atbilstoši sākotnējām ēkas vajadzībām. Tāpat augstu vērtējams fakts, ka ēkā tālredzīgi iepļānotas plašas platības tehniskajām telpām ēkas pagrabstāvā, starpstāvā starp 1. un 2. stāvu, kā arī 7. stāvā, kas ēkas atjaunošanas gadījumā atvieglotu vēsturisko komunikāciju (ventilācijas un kondicionēšanas sistēmas, apkures u.c. inženiertīklu) atjaunošanu atbilstoši mūsdienu prasībām. Turklāt, pateicoties ēkas nesošā karkasa sistēmai, ēku vajadzības gadījumā viegli pārplānot.

GRĪDAS

Ēkas vēsturiskā būvprojekta skaidrojošajā aprakstā norādīti sekojoši grīdu materiāli:

1. Vestibils un foajē - marmors.
2. Konferenču zāle, ēdnīca un banketu zāle - parkets.
3. Sapulču zāle, sekretāru kabinetu, biroju zāle un koridori - paklājs, lai minimizētu troksni.
4. Mitrās telpas - čehu keramikās flīzes.
5. Darba kabinetu - "finnpleks"²⁷.

Apsekojumos dabā konstatēts, ka:

1. reprezentācijas vestibils ēkas 1. stāvā, kā arī galvenās kāpņu telpas grīdas 1. un 6. stāvā sākotnēji iesegtas ar marmora plāksnēm. Akmens grīdu apdare saglabājusies labā stāvoklī, vērtīga.
2. 2. – 5. stāvā galvenās kāpņu telpas, kā arī konferenču zāles tehniskā nodrošinājuma telpu kāpņu telpās un 1. stāva bijušās caurlaižu zonas grīdas – teraco ar metāla sloksņu dalījumu. Saglabāties labā stāvoklī, vērtīgs.
3. Biroju un administratīvo telpu gaitenēs un hallēs, lielajā konferenču zālē un lielajā pusdienu zālē, 1. stāva administratīvajās telpās, kā arī biroju telpās 1. – 6. stāvā sākotnēji ozolkoka dēlīšu parkets skujiņā. Vietām parketam veidota apmale. Zonās, kur tecējis jumts (lielajai konferenču zālei pieguļošās palīgtelpās un lielajā pusdienu zālē) parkets bojāts vai pavisam zudis. Gaitenēs un biroju telpās parketam laba saglabātība – vietām nepieciešama pārslīpēšana un lakošana vai eļļošana pēc izvēles. Vērtīgs. Dažās biroju telpās oriģinālā parketa grīda nosepta ar sekundāru grīdas segumu – paklāju, tarketu vai linoleju. Vietām parkets mainīts pret citu sekundāru grīdas segumu.
4. Sanitārajās telpās sākotnēji 10x10 cm izmēra gaišu teraco segumu imitējoša linoleja flīzējums. Daudzviet saglabāties, bet viduvējā stāvoklī – flīzējums deformējies vai sācis atslāņoties. Informatīva vērtība. Pieļaujama materiāla aizstāšana ar krāsās un izmēros līdzīgu mūsdienu linoleja flīzējumu.
5. Biroju korpusu kāpņu telpās visos stāvos, kā arī bijušajās pagraba bufetes telpās – sākotnēji 30x30 cm izmēra tumšu pelēku teraco segumu imitējošs flīzējums. Saglabāties, bet viduvējā/sliktā stāvoklī. Materiāls vietām atslāņojas un atdalās no pamatnes. Informatīva vērtība. Pieļaujama materiāla aizstāšana ar krāsās un izmēros līdzīgu mūsdienu linoleja flīzējumu.
6. Biroju korpusu galu kāpnes visos stāvos sākotnēji noseptas ar rievotu linoleju. Saglabāties, bet viduvējā/sliktā stāvoklī. Vietām linolejs plīsis un atdalās no pamatnes. Informatīva vērtība. Pieļaujama materiāla aizstāšana ar krāsās un izmēros līdzīgu mūsdienu apdari.
7. Pagrabā utilitāra rakstura telpās un 7. (tehniskajā) stāvā – sākotnēji krāsota betona grīda. Saglabājusies. Pagraba zonā sliktā stāvoklī. Mazvērtīga.

Detalizētas oriģinālo, autentisko un sekundāro grīdu iesegumu izvietojuma shēmas un analīzi skatīt šī sējuma grafiskajā daļā.

SIENAS UN GRIESTI

Ēkas vēsturiskā būvprojekta skaidrojošajā aprakstā norādīti sekojoši sienu un griestu materiāli:

1. Apmetums.

²⁷ PIPPA, Elizabetes 2, Rīga

2. Darba kabineti līmes krāsa.
3. Sekretāru kabineti, konferenču zāle, sapulču zāle, foajē - akustiskā apdare. Plāksnes "travertons", ražotājs "Lauteks", Somija. Konferenču zālē un foajē - alumīnija akustiskās plāksnes, ražotājs tas pats, un akustiskais apmetums.
4. Sienas sekretāru kabinetos, biroja kabinetos, ēdnīcas, banketu zāles, sapulču zāles - plāksnes "NKI", Somija.
5. Sanmezglī un ēdnīcas palīgtelpu grupa - čehu glazētās flīzes.
6. Citās telpās - eļļas un līmes krāsa²⁸.

Apsekojumos dabā konstatēts, ka:

1. Reprēzentācijas vestibilos ēkas 1. stāvā, kā arī galvenās kāpņu telpas sienas 1. - 6. stāvā sākotnēji iesēgtas ar marmora un travertīna plāksnēm, bet kolonnas – ar akmens masas apdari un marmora plāksnēm. Sienu un kolonnu apdare saglabājusies labā stāvoklī, vērtīga. Griesti – sākotnēji iekārts ģipškartons ar iebūvētiem gaismekļiem. Laba saglabātība.
2. Biroju un administratīvo telpu gaitēnos un hallēs, 1. stāva administratīvajās telpās, kā arī biroju telpās sienām un griestiem sākotnēji 1. – 6. stāvā krāsots apmetums. Atsevišķās vietās oriģinālais apmetums bojāts un atdalās no sienu konstrukcijas. Citviet apmetumam sekundārs tapešu uzslāņojums. Kopējā apmetuma saglabātība – laba/viduvēja. Vēlams saglabāt vai nomainīt apmetumu vietās, kur tas bojāts. Telpām iekārti ~ 25x25 cm izmēra plākšņu griesti "traverton" no kartona ar akmens imitācijas virsmu bez eksponētiem nesošajiem profiliem. Paneļi akustiski, veidoti no papīra materiāla ar neregulāri izvietotiem dobumiem, imitējot akmens virsmu. Daudzās biroju telpās un gaitēnos paneļi demontēti. Citviet tie bojāti tekoša jumta dēļ. Zonās, kur tie saglabājušies un nav bijis tekošs jumts, to saglabātība laba. Uzskatāmi par vērtīgiem sava laika izstrādājumiem, kuru saglabāšanu vērts apsvērt.
3. Ēkas nesošās trapecveida kolonnas 1. stāva interjerā tāpat kā eksterjerā apmetas ar cēlapmetumu, kas interjerā labi saglabājies un uzskatāms par vērtīgu.
4. Reprēzentatīva rakstura biroju un sanāksmju telpās, kā arī konferenču zāles sānu sienas ieklātas ar finierēta saplākšņa paneļiem, oškoka, riekstkoka un karēlijas bērza finierējums. Konferenču zālē, kā arī I Partijas sekretāra telpās paneļi labi saglabājušies un uzskatāmi par vērtīgiem.
5. Atsevišķās biroju telpu sienas ir ieklātas ar baltiem apdares paneļiem. Uzskatāmi par vērtīgiem sava laika izstrādājumiem, kuru saglabāšanu vērts apsvērt.
6. Konferenču zāles gala sienai un I Partijas sekretāra kabineta priekštelpā mākslīgās ādas paneļu apdare, kas labi saglabājusies un uzskatāma par vērtīgu.
7. Konferenču zāles griestu zonā iekārti trīsdimensionāli akustiskie griesti no finierēta saplākšņa. Griestu paneļu saglabātība laba, vērtīgi.
8. Pagrabstāva telpās ir saglabājušies oriģinālas detaļas, tādās kā griestu plāksnes "travertons", gaismas ķermeņu plafoni.

Reprēzentācijas interjeru apdares kvalitāte uzskatāma par ļoti augstā līmenī izpildītu savam laikam – gan materiālu izvēle, gan to montāžas precizitāte. Par to liecina Rīgas pilsētas būvvaldes arhīvā atrodami fakta konstatācijas akti, kuros norādītas prasības ēkas apdares elementu montāžas precizitātei un materiālu kvalitātei bez kuru izpildes objektu nepieņems ekspluatācijā – akmens plākšņu šuvju platums nedrīkstēja pārsniegt 1-1,5 mm, savukārt apdares plākšņu novirzes no sienu virsmas plaknes nedrīkstēja pārsniegt 2 mm, mērot ar 2 m garu sliedi, plāksnes ar nodauzītiem stūriem vai malām nav pieļaujamas objektā²⁹. Šādas montāžas precizitātes prasības PSRS laikā tika izvirzītas vien augstākās klases objektiem. Pārējām jaunbūvēm bija pieļaujamas līdz 5 mm (normatīvā). Papildus tam, mūsdienās gandrīz visas apdares plāksnes joprojām atrodas savā vietā un ir vizuāli labā stāvoklī.

²⁸ Turpat.

²⁹RPBVA, ēkas Elizabetes ielā 2 būvniecības dokumentācija, 1974. g. 9. aprīļa akts, 1. lpp.

BŪVGALDNIECĪBAS IZSTRĀDĀJUMI LOGI

Ēkas oriģinālie logi dubultā stiklojuma “zviedru tipa” logi (turpmāk tekstā “dubults logs”) ar alumīnija un koka rāmjiem. Sastopami gan verami, gan neverami - vitrīnu tipu logi. Apmēram puse logu nomainīta pret sekundāriem, tomēr katram loga tipam ēkā atrodams oriģināls prototips.

Kopumā ēkā 7 logu tipi (grafisko materiālu sk. Tabulā “Logi: Autentiskuma novērtējums”):

1. dubults viendabīgs horizontālas proporcijas logs ar veramām vērtņēm, koka rāmīs interjera pusē, metāla rāmīs eksterjerā (D korpusa kāpņu telpās);
2. dubults viendabīgs horizontālas proporcijas logs ar veramām vērtņēm, pēc “vērtne vērtne” principa, metāla rāmji (A un R korpusu kāpņu telpās);
3. dubults viendabīgs vertikālas proporcijas logs ar veramām vērtņēm, pēc “vērtne vērtne” principa, metāla rāmji (2.-6. stāvos galvenajā kāpņu telpā);
4. dubults divdabīgs asimetriski vertikāli dalīts logs ar veramām vērtņēm, koka rāmji interjera pusē, metāla rāmji – eksterjerā (biroju telpās);
5. dubults divdabīgs vertikālas proporcijas logs ar veramu iekšējo augšējo un apakšējo vērtņi, metāla rāmji (1. stāva administratīva rakstura telpās aiz dekoratīvā metāla režģa);
6. iebūvētas dubulta stiklojuma vitrīnas, metāla rāmji (1. stāva vestibilam D pusē, kā arī lielajai pusdienu zālē);
7. dubults viendabīgs horizontālas proporcijas logs, metāla rāmji, logi veido lentveida kompozīciju (konferenču zāles gaitenīs un prezidija telpā).

Biroju telpu logiem pārsvarā saglabājušās oriģinālās palodzes, rokturi un fiksatori. Palodzes interjera pusē ir koka ar ozolkoka finierējumu, pārsvarā sekundāri (?) krāsotas. Palodžu saglabātība viduvēja, finierējums daudzviet bojāts. Rokturi un fiksatori ir metāla hromēti, vērtējami kā augstvērtīgi amatniecības izstrādājumi. Rokturu un fiksatoru saglabātība ir laba. Oriģināliem kāpņu telpu veramiem logiem rokturi ir bijuši noņemami. Nav zināms, vai oriģinālie rokturi ir saglabājušies. Korpusu kāpņu telpu logiem ir saglabājušās oriģinālās koka margas ar riekstkoka (?) finierējumu. Margu saglabātība ir laba.

Esošo oriģinālo logu kopēja saglabātība viduvēja – tie nedaudz deformējušies, kā arī to siltumcaurlaidības rādītāji neatbilst mūsdienu prasībām, tādēļ pieļaujama to nomaina pret tādas pašas proporcijas, rāmju profilējuma un dalījuma koka un metāla rāmju logiem, kā vēsturisku liecību savā vietā restaurējot katra konstatētā logu tipa 1-2 eksemplārus. Restaurējamiem logiem ir jāsaglabā oriģinālā furnitūra, palodzes un margas.

DURVIS

Ēkā saglabājies liels skaits oriģinālo koka un stikla durvju.

Kopumā ēkā ir 8 durvju tipi (grafisko materiālu sk. Tabulā “Durvis: Autentiskuma novērtējums”):

1. divvērtņu koka durvis, apšūtas ar finierētu saplāksni – oškoka (?) un riekstkoka (?) finierējums (konferenču zālē);
2. vienvērtņu koka durvis, apšūtas ar finierētu saplāksni – ozolkoka un karēlijas bērza finierējums (biroju telpās);
3. divvērtņu masīva stikla durvis ar anodētām vai hromētām detaļām (2.-5. stāva galvenajā kāpņu telpā);
4. divvērtņu koka durvis, apšūtas ar ozolkoka finierējuma saplāksni, ar stikla pildīņiem;
5. vienvērtņu durvis, krāsotas (tualetēs un palīgtelpās);
6. stikla durvis metāla rāmjos pēc principa “vērtne vērtne” (2. stāva galvenās kāpņu telpās vitrīnā);
7. stikla durvis metāla rāmjos (1. stāva foajē un pusdienu zāles vitrīnās);
8. finierētas liftu vērtnes (divvērtņu).

Koka durvju konstrukcija sastāv no rāmja, kas apšūts ar finierētu saplāksni, kuram sastopama četru veidu apdare – ozolkoka finierējums, kurš lietots lielākajai daļai ēkas durvju, oškoka un riekskokā finierējums, kurš lietots konferenču zāles durvīm, Karēlijas bērza (?) finierējums, kurš lietots I Partijas sekretāra kabineta durvīm. Koka durvīm oriģinālā bijuši anodēti vai hromēti rokturi, kuri atsevišķām durvīm saglabājušies ar viduvēju saglabātību.

Durvju kopēja saglabātība variē no labas (stikla durvis un daļa finierēto koka durvju) līdz viduvējai (durvis, kurām pārkalti atslēgas mehānismi, kā arī vērtnes, kas atradušās īpašas noslodzes zonās, piemēram, kravas lifta durvis, kā arī pagraba zonas durvis). Daudzviet durvis nomainītas pret jaunām autentiskā izskatā. Oriģinālā furnitūra pārsvarā zudusi, bet no katra oriģinālā tipa saglabāties vismaz viens prototips.

KĀPNES

Ēkas interjerā sekojošu tipu kāpnes:

1. galvenās liektas formas kāpnes no monolīta betona ar marmora plākšņu segumu, hromētiem cilindriskiem reliņiem un mākslīgās ādas apaļa profila rokturi - individuāls dizains, augstvērtīgi apdares materiāli, izcila saglabātība;
2. korpusu un pagraba – 1. stāva kāpnes no saliekamiem betona pakāpieniem uz metāla sijām. D korpusā kāpnes ar teraco segumu. A un R korpusu kāpnes ar tipveida rievotu PVC segumu. Teraco segums ir vērtīgs ar izcilu saglabātību, savukārt PVC segums ir mazvērtīgs, ar viduvēju saglabātību. Kāpņu margām izmantoti tipveida kvadrātprofila reliņu statņi ar plakandzelžu horizontālām joslām, krāsoti bēšā un pelēkā tonī. Margas rokturis ir taisnstūra profila, koka ar finierēta saplākšņa apdari, tipveida dizaina. Margu saglabātība laba.
3. kāpnes no Konferenču zāles foajē uz 1. stāva gaiteni (jeb semināru telpu) no monolīta betona ar marmora plākšņu segumu, bez margām – augstvērtīgi apdares materiāli, izcila saglabātība;
4. kāpnes no konferenču zāles foajē uz tualetēm no monolīta betona ar marmora plākšņu apdari un ar finierēta saplākšņa taisnstūra profila margu bez reliņiem – augstvērtīgi apdares materiāli, izcila saglabātība;
5. konferenču zāles tehniskā aprīkojuma apkalpes telpu kāpnes no saliekamiem betona pakāpieniem uz metāla sijām ar teraco segumu. Kāpņu margām izmantoti tipveida kvadrātprofila reliņu statņi, krāsoti, un plakandzelzs rokturis ar PVC apdari. Kāpņu segums ir augstvērtīgs ar izcilu saglabātību. Margu apdare ir mazvērtīga, bet ar izcilu saglabātību, ir vērts apsvērt tās saglabāšanu.

Kopējā kāpņu saglabātība vērtējama kā laba/izcila.

CITI VĒRTĪGI ELEMENTI

AMI izstrādes laikā identificēti sekojoši apdares elementi, kuru fotofiksāciju un detalizētāku aprakstu skatīt šī sējuma mūsdienu fotofiksācijas sadaļā, kā arī telpu apdares elementu tabulās:

1. Oriģinālie gaismas ķermeņi;
2. Savrupatrasti gaismas ķermeņu stikla un plastmasas abažūri;
3. Iebūvētās mēbeles, tai skaitā seifs;
4. Oriģinālās norāžu zīmes (telpu numuri, stāvu nosaukumi, konferenču zāles norāde);
5. Savrupatrastas mēbeles;
6. Oriģinālie konferenču zāles skatītāju krēsli;
7. Oriģinālo griestu paneļu depozijs pagrabā;
8. Oriģinālo inženieriekārtu vadības paneļi, ventiekārtu ventilācijas caurules;
9. 7. stāva ventiekārtu telpa T-7-17, ar sistēmu radīto vibrāciju slāpēšanai;
10. Tehnisko telpu durvis ar skrūvējamiem fiksatoriem;
11. Vēsturiskie kinoprojektori konferenču zāles tehniskā aprīkojuma telpās.

ĒKAS GALVENĀS KULTŪRVĒSTURISKĀS VĒRTĪBAS, SAGLABĀJAMĀS DAĻAS, ELEMENTI UN DETALĀS, SAGLABĀŠANAS REKOMENDĀCIJAS

Ēka Elizabetes ielā 2 atrodas Rīgas vēsturiskajā Bulvāru loka parku un tajā izvietoto sabiedrisko ēku sistēmā, kura izveidota 19. gs. vidū atbilstoši J. D. Felsko un O. Dīces priekšlikumiem. Bulvāru loka parks ar sabiedriskām ēkām ir uzskatāms par lielāko Rīgas Vēsturiskā centra pilsētbūvniecisko vērtību. Sekojot Kultūrvēsturiskās pilsētas ainavas koncepcijai (*Urban Historic Landscape approach*), Objekts ir uzskatāms par vērtīgu vēlākā laika uzslāņojumu, kurš turpina sabiedrisko ēku apbūvi Bulvāru loka ietvaros. Tādēļ īpaša nozīme ir sabiedriska rakstura funkcijas saglabāšanai Objektā turpmāku tā attīstības projektu ietvaros.

Objekta arhitektūra uzskatāma par vērtīgu sava laika piemēru Latvijas arhitektūrā kā ēka, kuras būvniecībā tika lietoti paaugstināti būvniecības standarti un augstvērtīgākie pieejamie materiāli. Ēka ir veidota iespējami interesantā un būvniecības periodam laikmetīgā arhitektūras formu valodā. Salīdzinājumā ar citu PSRS un tās ietekmē esošu valstu Partijas Centrālkomiteju ēkas būvobjektu kompozīcija un to izvietojums teritorijā ir veidots maksimāli vizuāli atvērot ēku pret publisko parka un ielas telpu.

Apzinot ēkas nodošanas-pieņemšanas aktus, kā arī Objektu dabā, tika konstatēts, ka ēkas iekšējā apdare ir no kvalitatīviem materiāliem, kuriem augsta montāžas kvalitāte, vairāki elementi ir saglabājušies oriģinālā stāvoklī bez vēlākiem uzslāņojumiem vai pārveidojumiem. Turklāt elementu tehniskais stāvoklis ir labs, un tiem nav nepieciešami būtiski restaurācijas darbi.

Kaut arī logu tehniskais stāvoklis un saglabātība ir laba un tos ir iespējams saglabāt, ir saprotams, ka sekojot mūsdienu enerģētiskās prasībām, tas nebūs iespējams, tādēļ izlases kārtībā būtu saglabājami un atjaunojami no katra logu tipa labākie logi, un ja iespējams logu grupas.

AMI izstrādes laikā konstatēts sekojošs OR, AU un SEK elementu īpatsvars ēkā:

ELEM. NOSAUK.	OR	AU	SEK	NI	PIEZĪMES
	%	%	%	%	
FASĀŽU APDARE	100%	0	0	0	
GRĪDAS	42%	0%	52%	6%	OR, AU un SEK elementu AMI izstrādes ietvaros konstatētais procentuālais īpatsvars rēķināts pēc telpu skaita, kurās attiecīgais elements saglabājies OR, AU vai SEK veidolā.
GRIESTI	11%	58%	22%	9%	
SIENU APDARE INTERJERĀ	11%	64%	17%	8%	
LOGI	42%	6%	44%	8%	OR, AU un SEK elementu AMI izstrādes ietvaros konstatētais procentuālais īpatsvars rēķināts pēc aīļu aizpildījumu skaita, neieskaitot aīļu aizpildījumus sekundāri izbūvētās sienās
DURVIS	44%	22%	28%	6%	
KĀPNES	100%	0	0	0	

AMI autori uzsver, ka AMI ir kvalitatīvs, nevis kvantitatīvs pētījums, līdz ar to OR, SEK un AU elementu īpatsvara uzskaitē nedod priekšstatu par ēkas kopējo kultūrvēsturisko vērtību.

Pirmkārt, vēsturiskās ēkās, kuras tiek atzītas par arhitektoniski vērtīgām, bieži vien atrodas sliktā tehniskajā stāvoklī, vairāki ēku oriģinālie elementi ir zuduši vai arī ir bojāti, ēkām ir vairāki vēlāko laiku uzslāņojumi, līdz ar to oriģinālās substances īpatsvars (izteikts procentos) varētu būt relatīvi zems. Arhitektoniski vērtīgas ēkas statusa piešķiršanai tiek vērtēta kopēja ēkas arhitektūras veidola saglabātība, kā arī ēkas vēsturiskā un kultūras nozīme laikmetīgas arhitektūras kontekstā.

Otrkārt, zem vēlāko laiku uzslāņojumiem (piemēram, zem SEK grīdas segumiem), varētu atrasties OR elementi. Lai to konstatētu ir nepieciešams veikt atsegumus, kas šī AMI izstrādes ietvaros netika veikti

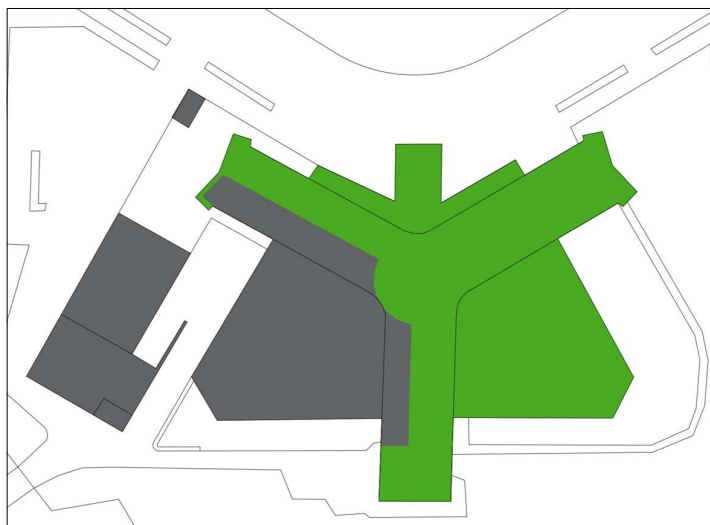
Treškārt, modernisma arhitektūras mantojums ir relatīvi jauns un maz pētīts priekšmets, it īpaši Latvijas kontekstā, par kuru sabiedrībā un starp ekspertiem vēl nav izveidojies vienots viedoklis un vienoti vērtējuma kritēriji.

BŪVAPJOMI

1. Ņemot vērā to, ka ēka ir sava laika kvalitatīvas un augstvērtīgas arhitektūras piemērs, vēlams saglabāt AMI izstrādes laikā konstatētos vērtīgākos ēkas būvapjomus – biroju korpusus un konferenču zāles telpu grupas apjomus starp A un D korpusiem, kā arī ēkas ziemeļu fasādes to oriģinālajās formās. Pieļaujams respektējošā veidā modificēt konferenču zāles telpu grupas apjomus starp R un D korpusiem, garāžu un ventiekārtu būvapjomu, ņemot vērā tā utilitāro raksturu.
2. Ēkas siltināšanas gadījumā siltināšanu veikt no iekšpuses, jo:
 - 2.1. ēkai vērtīga ārējā apdare,
 - 2.2. fasāžu siltināšana no ārpuses ievērojami ietekmētu ēkas būvapjomu izskatu un proporcijas;
 - 2.3. iekštelpu pusē ārsienas sākotnēji veidotas ar apmetuma apdari, kuru ir konstruktīvi vienkārši iespējams atveidot jaunajā siltinātās plaknes līmenī.

FASĀDES

Ēkas dolomīta plākšņu apdare kombinācijā ar profilētu vara skārda apdari un dekoratīvajiem režģiem abās ēkas ieejas pusēs ir būtiska ēkas ārējā veidola sastāvdaļa, kas uzsvērts arī ēkas būvprojekta skaidrojošajā aprakstā. Tādēļ ēkas fasāžu oriģinālā apdare ir saglabājama, bojātās dolomīta plākšnes aizstājot ar tādām pašām un atjaunojot esošo nebojāto plākšņu stiprinājumu noturību. Saglabājama un restaurējama oriģinālā vara skārda apdare, kā arī metāla režģi abās galvenās ieejas pusēs.



Att. 16. Saglabājamo (ar zaļo) un potenciāli transformējamo (ar pelēko) ēkas būvapjomu shēma.

PLĀNOJUMS

Ņemot vērā AMI izstrādes gaitā konstatēto saglabājušos oriģinālo elementu īpatsvaru zemāk uzskaitītajās telpu grupās, kā arī šo telpu apdares materiālu labo saglabātības pakāpi un zemāk minēto telpu grupu nozīmību ēkas sākotnējā plānojuma kontekstā, ieteicams saglabāt un atjaunot:

1. galvenās ieejas vestibila ar galveno kāpņu telpu 1. – 6. stāva līmenī sākotnējo plānojumu. Demontējams sekundāri izbūvētais lifts kāpņu vidusdaļā.
2. lielās konferenču zāles un tai pieguļošās telpu grupas plānojumu, tai skaitā vestibilu, kuriem (izņemot sanmezglus) gandrīz neskartā formā saglabājies tās oriģinālais plānojums un apdares elementi.
3. 6. stāvā reprezentācijas telpas T-6-6; T-6-59 kopā ar T-6-4, kurās gandrīz neskartā formā saglabājies oriģinālais plānojums un apdares elementi.

Pārējās ēkas daļas pieļaujams pārplānot, ievērojot fasāžu un ēkas konstruktīvās shēmas loģiku, tādējādi neatstājot ietekmi uz ēku fasāžu veidolu.

GRĪDAS

Ņemot vērā ēkas interjeros izmantoto materiālu augsto kvalitāti un montāžas kvalitatīvo izpildījumu, kā rezultātā kopš ēkas ekspluatācijas uzsākšanas šo elementu atjaunošanā nepieciešami minimāli darbi:

1. Saglabājamās un atjaunojamās visas marmora plākšņu grīdas;
2. Iespēju robežās saglabājamās un atjaunojamās oriģinālās ozolkoka parketa grīdas gaitenēs, biroju telpās. Noteikti saglabājams un atjaunojams I Partijas sekretāra telpu zonā un lielajā konferenču zālē esošais parketa segums.
3. Saglabājamās un atjaunojamās oriģinālās teraco grīdas.

Ņemot vērā biroju korpusu galu kāpņu telpu (īpaši R un A korpusu) interesanto plānojuma struktūru, to un sanmezglu plānojuma saglabāšanas gadījumā ieteicams izskatīt iespēju oriģinālās teraco imitējošās 8x8 un 25x25 cm izmēra linoleja flīzes aizstāt ar analogām kā atsauci uz oriģinālu vai to vietā ieklāt līdzīga raksta un tonalitātes teraco grīdas segumu.

SIENAS UN GRIESTI

Ņemot vērā ēkas interjeros izmantoto materiālu augsto kvalitāti un montāžas kvalitatīvo izpildījumu, kā rezultātā kopš ēkas ekspluatācijas uzsākšanas šo elementu atjaunošanā nepieciešami minimāli restaurācijas darbi, kā arī to, ka šie materiāli spēlē būtisku lomu saglabājamo telpu interjeru arhitektūrā:

1. Ieteicams iespēju robežās saglabāt esošo un atjaunot vēsturisko iekārto griestu "traverton" apdari;
2. Saglabājamās un atjaunojamās oriģinālās sienu un kolonnu akmens plākšņu un akmens masas apdares.
3. Konferenču zālē un bijušās I sekretāra telpās saglabājama un restaurējama oriģinālā sienu un griestu apdare (finierētie koka elementi, tai skaitā iebūvētās mēbeles).
4. Galvenajā kāpņu telpā savā vietā saglabājams oriģinālais starp 1. un 2. stāvu esošā tehniskā pusstāva necaurredzamais stiklojums (būvprojektā saukts "vitrāža").

LOGI

Ēkā iebūvēti savam laikam inženiertehniski inovatīvi augstas kvalitātes jauktas koka/alumīnija konstrukcijas profilu zviedru tipa atvasinājuma logi, kas ir vērtīga liecība par līdz šim maz pētītu periodu logu konstrukciju risinājumu attīstībā. Tomēr:

1. esošo oriģinālo logu saglabātība viduvēja – tie nedaudz deformējušies, kā arī to siltumcaurlaidības rādītāji neatbilst mūsdienu prasībām, tādēļ lai saglabātu oriģinālo fasāžu veidolu, bet reizē nodrošinātu mūsdienu komforta prasību izpildi, pieļaujama esošo logu nomaiņa pret tādas pašas proporcijas, rāmju profilējuma un dalījuma metāla rāmju logiem, kā vēsturisku liecību savā vietā kopā ar oriģinālo furnitūru restaurējot katra konstatētā logu tipa 1-2 eksemplārus.
2. Bijušajā I sekretāra telpu grupā saglabājamās telpas, ievērojot fasāžu kompozīcijas prasības, ieteicams restaurēt šīs grupas oriģinālos logus un to furnitūru, kā arī pieguļošo kāpņu telpu oriģinālos logus (galvenajā kāpņu telpā un korpusa kāpņu telpā). Lai paaugstinātu šo logu energoefektivitāti, pieļaujams apsvērt stikla pakešu iestrādi logu rāmjos interjera pusē.

DURVIS

Ēkā izmantotas augstvērtīgu materiālu (ar ozolkoka un citu cēlkoku finierējumu, kā arī pilnstikla) durvis, kuru veidols spēlē būtisku lomu ēkas interjeru kopējā modernismam raksturīgajā arhitektūrā. Daļai šo durvju konstatēta izcila saglabātība. Ņemot to vērā:

1. Ieteicams saglabāt esošās un iespēju robežās atjaunojamās oriģinālās finierētās koka un masīvstikla durvis, ar oriģinālo furnitūru.
2. Galveno kāpņu 1. – 6. stāva līmeņos, lielās konferenču zāles telpu grupas un tās vestibila, kā arī saglabājamām bijušām I sekretāra telpām ieteicams saglabāt un restaurēt oriģinālās durvis.
3. Jaunu durvju izgatavošanas gadījumā vietās, kur oriģinālās durvis ievērojami bojātas (piemēram lielā apmērā dziļi saskrāpēts finierēto durvju finierējums), vēlams veikt durvju nomaiņu pret tāda paša apdares materiāla, toņa un izskata durvīm ar oriģinālajai furnitūrai analogu augstas kvalitātes furnitūru.

KĀPNES

Ēkā saglabājušās visas tās oriģinālās kāpnes un kāpņu telpas. Publiski pieejamajām kāpnēm, it īpaši galvenajām kāpnēm ēkas centrā, augsta materiālu un tehniskā izpildījuma kvalitāte. Ņemot to vērā:

1. Atjaunojamās un restaurējamās galvenās liektās formas kāpnes un to margas, tai skaitā margu rokturi;
2. Biroju korpusu galos esošo kāpņu margas ieteicams saglabāt un atjaunot; Kāpnēm ar tipveida PVC rievoto segumu pieļaujama nomaiņa pret mūsdienīgu un kāpņu ekspluatācijas drošību nodrošinošu neslīdošu materiālu.
3. Kāpnes ar akmens apdari (1. stāva vestibilā un tualešu priekšelpās) saglabājamās.
4. Ieteicams atjaunot oriģinālo galvenās kāpņu telpas liftu sienu un griestu apdari, ņemot vērā to, ka lifti uzskatāma par daļu no galvenās kāpņu telpas interjera, kuru vēlams saglabāt.

CITI VĒRTĪGI ELEMENTI

Ņemot vērā, ka mēbeles ir būtiska interjeru daļa, ieteicams izskatīt iespējas saglabāt vismaz daļu no šī AMI citu vērtīgu elementu sadaļā uzskaitītajiem elementiem un izmantot atjaunotās ēkas iekārtojumā kā liecību par ēkas oriģinālo mēbelējumu.

Kaut arī ēkas inženiertehniskie risinājumi ir savam laikam novatoriski un ir būtiska ēkas sastāvdaļa, to detalizēta analīze nebija šī AMI uzdevums.

Veicot turpmāku ēkas izpēti ir ieteicams veikt arī inženiertehnisko elementu kultūrvēsturiskās vērtības izpēti.

Sastādīja

Mgr. arch., diplom. arhit. Līva Garkāje

Dr. arch., diplom. arhit. Viktorija Priļenska

arhit. Artūrs Catūrovs
LAS sertif. 1-00094